

Spis treści

Wstęp	5
I. Początki pejzażu nowożytnego	9
1. Sztuka włoskiego renesansu	9
2. Pierwsze przejawy malarstwa krajobrazowego na północ od Alp	10
3. Dürer — pejzaże przesyczone światłem	11
4. Bosch — pochwała natury wegetatywnej	12
5. Bruegel — kosmiczna wizja świata	14
II. Renesansowa koncepcja przestrzeni	15
1. „Perspectiva artificialis”	15
2. Jednoczna wizja rzeczywistości	16
3. U podstaw perspektywy powietrznej i barwnej	16
4. Spór o przestrzeń	17
III. Trzy wizje natury — dramatyczna, sentymentalna, racjonalna	21
1. Panorama siedemnastowiecznego malarstwa pejzażowego	21
2. Pejzaż idealistyczny	23
3. Vermeer, Ruysdael, van Goyen, van de Velde	23
4. Poussin — w poszukiwaniu „rzeczy uporządkowanych”	26
IV. Od kontemplacji natury do pejzażu wyobraźni	29
1. Protoromantyzm	29
2. Guardi — impresyjna wizja Wenecji	30
3. Imaginacyjne pejzaże Watteau	31
4. Fuseli i Blake — wizjonerskość, mistycyzm, symbolizm, nadrealizm	32
5. C. D. Friedrich	33
6. Utopia	34

V. Romantyzm	37
1. „L'homme de la nature”	37
2. Constable i „filozofia natury”	38
3. Romantyczny impresjonizm Turnera	41
4. Delacroix i pejzaż heroiczny	42
5. Pejzaże poetyckie Corota	44
VI. Impresjonizm	47
1. Pozycja impresjonizmu w historii malarstwa XIX i XX wieku	47
2. Ruch, światło, kolor	48
3. „Vision binoculaire”	49
4. Kadraż	50
VII. Z poszukiwań artystów polskich	55
VIII. Seurat — w kierunku geometrycznej rytmizacji	61
1. Harmonia kontrastów	61
2. „... synthétiser le paysage”	62
3. „Des tachistes”	63
4. Konstruktywizm	63
5. W zaczarowanym kręgu magii przedmiotów	64
IX. Cézanne — pejzaż konstrukcyjny	67
1. Wewnętrzne życie przedmiotu	67
2. Modulacja formy	69
3. Koezystencja przedmiotów	70
4. Przestrzeń	70
X. Van Gogh — pejzaż ekspresyjny	73
1. „Prawo ryzykowania wszystkiego”	73
2. Paleta Van Gogha	74
3. Płonące cyprysy	76
4. Przełamanie biernego oporu materii	77
XI. Gauguin, Monet, Dufy — pejzaż dekoracyjny	79
1. Przestrzeń budowana kolorem	79
2. Teoria dekoracyjności	80
3. Przedmiot jako pretekst	81
4. Statyka	82
5. Gauguin — Arp: autonomia plamy barwnej i próba montażu	83
6. „Talizman”	84
7. Gauguin — Estève: konstrukcja wstęgowa	85
8. Monet — „Nenufary”	86
9. Dufy — pejzaż z wysokości łoża operowej	90
10. „Abstrakcja wyprowadzona z natury”	92

XII. Pejzaż „prymitywny”	93
1. „Malarze subiektywności”	93
2. Magiczny realizm Henri Rousseau	94
3. Poczucie hierarchii	95
4. Utrillo	95
XIII. Casus: Strindberg — sztuka swobodnych skojarzeń	99
1. „Oscylacja wrażeń”	99
2. Animizacja roślin	100
3. „Naturalistyczne jasnowidzenie”	101
XIV. Współczesne koncepcje pejzażu ekspresyjnego	103
1. Natura jako „wyraz uczuć wewnętrznych”	103
2. Vlaminck — „tube contre toil”	103
3. Apokaliptyczna wizja Soutine’a	105
4. Rouault — pejzaże przedmieścia	106
5. „Psychisch—geistige Willenstätigkeit”	107
6. Oskar Kokoschka	109
7. Ekspresjonizm w dzisiejszym malarstwie figuratywnym	109
XV. Dziedzictwo kubizmu i futuryzmu	111
1. Léger — mechaniczna koncepcja natury	111
2. Geometryczny porządek świata	113
3. Bezlistne drzewa	114
4. Futurystyczna „ekspresja stanów duchowych”	115
5. „Compenetrazione di case + luce + celo”	116
6. Uniwersalny dynamizm	117
XVI. Przestrzeń linearno-pryzmatyczna	119
1. Villon — W kręgu działania „mistycznego trójkąta”	119
2. „Krystalizacja emocji”	121
3. Linia otwierająca wnętrze form	122
4. Feininger — „das Geistige und das Mechanische in der Kunst”	123
5. Architektonika krajobrazów Vieira da Silva	125
XVII. Surrealizm i malarstwo metafizyczne	129
1. Anamorfoza	129
2. Yves Tanguy — pejzaż geologiczny	131
3. Carzou i pejzaże scenograficzne	132
4. „Pittura metafisica”	133
5. Miró — odkrycie świata dziecięcej wyobraźni	134

XVIII. Między tradycją a współczesnością	137
1. Od perspektywicznego pejzażu do kalejdoskopowego antypejzażu	137
2. Czasoprzestrzenne mapy kontynentów	138
3. „Kontrasty są naszą harmonią”	139
4. Geologiczny przekrój obrazu	139
5. „Pictura rhetorica” oraz sztuka stawiająca wielkie pytania	140
6. Sztuka wielkiej syntezy	141
Przypisy	143
Spis ilustracji	163
Indeks osób	165